

Розробник: Трусій Оксана Миколаївна, кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії

ЗАТВЕРДЖЕНО

«17» червня 2021 р.

Завідувач кафедри

М.М. проф. Костянтин МЕЗЕНЦЕВ

Протокол № 15 від «17» червня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № 6 від «30» серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії Н.Кр. доц. Наталія Корогода

«30» серпня 2021 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з географії послуг, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії, або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

- успішне опанування курсу «Суспільна географія»;
- знати сучасні кількісні та якісні методи географічних досліджень;
- знати основні закономірності і принципи територіальної організації суспільства.

3. Анотація навчальної дисципліни: навчальна дисципліна «Географія послуг» є складовою освітньо-науковою програми «Урбаністика та міське планування» підготовки фахівців за освітнім рівнем «бакалавр» у галузі знань 10 Природничі науки за спеціальністю 106 Географія. Дана дисципліна є вибірковою і викладається студентам у 3 семестрі в обсязі 3 кредитів ECTS. Дана навчальна дисципліна присвячена вивченню теоретичних та методичних основ географії послуг, основних понять з географії послуг, принципів територіальної організації і регіональні відмінності у рівнях обслуговування населення, структури сфери послуг як складової господарства України, взаємозв'язки розміщення об'єктів сфери послуг з розміщенням виробництва і розселенням населення.

4. Завдання (навчальні цілі) вивчення дисципліни:

формування у студентів знань про специфічні ознаки галузей сфери послуг та особливості їх суспільно-географічного дослідження (ЗК-2); оволодіння методичним апаратом для аналізу та оцінки рівня розвитку сфери послуг та особливостей її територіальної організації на різних таксономічних рівнях дослідження (СК-7); здатність застосовувати знання при зборі, аналізі великих масивів інформації щодо розміщення об'єктів сфери послуг у просторі міста та у сільській місцевості (СК-2); здатність розкрити сучасні тенденції та процеси геопросторової організації на світовому ринку послуг, особливості розвитку та територіальної організації сфери послуг в Україні на тлі світових та європейських тенденцій (ЗК-12).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність*)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	становлення географії послуг як науки, об'єкт та предмет дослідження; місце сфери послуг в невиробничій сфері її структура	лекція семінарське заняття самостійна робота		5%
1.2	сутність поняття «послуга»; характеристика послуг, їх класифікація за різними ознаками; статистика послуг,	лекція, семінарське заняття	доповіді на семінарі,	5%

	класифікація показників, принципи відбору показників	<i>самостійна робота</i>	<i>тематична контрольна робота (тестування), залік</i>	
1.3	закономірності розвитку і розміщення, принципи розвитку та розміщення сфери послуг, фактори територіального розвитку сфери послуг	<i>лекція, семінарське заняття самостійна робота</i>		5%
1.4	методи дослідження рівня розвитку та розміщення підприємств й установ сфери послуг, центрів послуг	<i>лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>		5%
1.5	сутність категорій «соціальний захист», «соціальне забезпечення», «соціальна допомога» і «соціальна підтримка» та взаємозв'язок між ними;	<i>лекція, семінарське заняття самостійна робота</i>		5%
1.6	особливості розвитку соціально-культурного обслуговування; освітня галузь; сутність та склад поняття «культура»; систему охорони здоров'я	<i>лекція, семінарське заняття самостійна робота</i>		5%
1.7	особливості розвитку соціально-побутового обслуговування; торговельно-побутової сфер; житлово-комунального господарства	<i>лекція семінарське заняття самостійна робота</i>		5%
1.8	особливості територіальної організації сфери послуг в містах; проблеми і особливості територіальної організації сфери послуг в сільській місцевості	<i>лекція, семінарське заняття самостійна робота</i>		5%
2.1	застосовувати сучасні концепти для дослідження розвитку сфери послуг, виявлення форм територіального зосередження об'єктів обслуговування;	<i>семінарське заняття, самостійна робота</i>		<i>доповіді на семінарі, створення та захист презентації виконання індивідуальних завдань, тематична контрольна робота (тестування), залік</i>
2.2	аналізувати та синтезувати інформацію для компонування та групування видів послугової діяльності за КВЕД, визначати їх періодичності та ранг;	<i>семінарське заняття</i>		
2.3	давати оцінку впливу факторів розвитку і розміщення сфери послуг;	<i>семінарське заняття</i>		
2.4	вміти визначити закономірності територіальної організації сфери послуг, обґрунтування принципів розміщення мереж обслуговування;	<i>семінарське заняття,</i>		
2.5	кількісно і якісно досліджувати тенденції розвитку світового ринку послуг;	<i>семінарське заняття,</i>		
2.6	характеризувати і науково обґрунтовувати сучасний стан і тенденції розвитку галузей сфери послуг в Україні			
3.1	Комунікація: вироблення у студентів	<i>семінарські</i>	<i>дискусії на</i>	до 10%

	практичних навиків дослідження стану та розвитку галузей послуг і вирішення актуальних проблем розвитку і розміщення сфери послуг із застосуванням відповідних методів, здійснення кількісного і якісного аналізу та моніторингу діяльності різних галузей сфери послуг	заняття, вирішення конкретних задач та ситуацій	семінари, залік	
4. автономність та відповідальність: продемонструвати розуміння особистої відповідальності за професійні та/або управлінські рішення в системі послугової діяльності при:				
4.1	аналізі та прийнятті управлінського рішення в оцінці рівня забезпеченості населення послугами, їх доступності, комплексності, характері розміщення;	практичне заняття, дискусія, вирішення конкретних задач та ситуацій	Виконання творчих завдань, презентація, захист, тематичні контрольні роботи, залік	до 10%
4.2	аналізі та прийнятті управлінського рішення в системі планування розвитку сфери послуг на рівні об'єднаних територіальних громад, окремих населених пунктів.			

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код) Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	4.1	4.2
	Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук. (P01)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+						
Пояснювати особливості організації географічного простору (P03)												+	+	+	+		
Аналізувати географічний потенціал території (P04)										+						+	+

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається шляхом організації поточного, тематичного та підсумкового контролю у формі заліку.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

результати навчання – 1.1 – 1.8 (знання) – до 5% за кожний;

результати навчання – 2.1-2.6 (вміння) – до 40%;

результати навчання – 3.1 (комунікація) – до 10%;

результати навчання – 4.1-4.2 (автономність та відповідальність) – до 10%.

7.2. Організація оцінювання

Дисципліна складається з двох змістових частин, кожна з яких завершується тематичною контрольною роботою, та передбачає підсумковий контроль у формі заліку. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою (оцінка розраховується як накопичена).

Протягом всього періоду вивчення дисципліни здійснюється поточний контроль виконання студентами завдань семінарсько-практичних занять та самостійної роботи. *Поточний контроль* з дисципліни здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня засвоєння знань та підготовленості студента до виконання індивідуальних творчих завдань з дисципліни.

За оцінками поточного контролю та за результатами тематичних контрольних робіт виставляється сума балів за окрему змістовну частину. Студентам, які за обидві змістовні частини набрали сумарно меншу кількість балів, ніж *критично-розрахунковий мінімум (30 балів)*, для отримання допуску до заліку необхідно виконати додаткове самостійне завдання (підготовка реферату або аналітично-розрахункового завдання).

Підсумковий контроль знань студентів з дисципліни – письмовий залік. Максимальна кількість балів за результатами заліку – **40 балів**.

Підсумкова оцінка з дисципліни формується як сума балів, отриманих: за роботу впродовж семестру на семінарських заняттях, виконання індивідуального творчого практичного завдання, тематичні контрольні роботи, (максимум 60 балів) та за відповідь на заліку (максимум 40 балів).

Умовою позитивної підсумкової оцінки з дисципліни є отримання студентом не менше 60 балів. При отриманні підсумкової кількості балів 60 і вище студенту виставляється відповідна оцінка.

Шкала відповідності оцінок

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою
Зараховано	60-100
Не зараховано	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Назва теми*	Кількість годин		
		лекції	семінарські	самостійна робота
Теоретико-методологічні основи вивчення географії послуг				
1	<i>Вступ. Тема 1. Наукові основи географії послуг</i>	2	1	4
2	<i>Тема 2. Послуга – наукова категорія географії послуг</i>	2	1	4
	<i>Тема 3. Закономірності, принципи та фактори у географії послуг</i>	2	1	4
	<i>Тема 4. Територіальні системи послуг</i>	4	2	4
	<i>Тема 5. Методи дослідження територіальної організації послуг</i>	2	1	4
Територіальна організація сфери послуг”				
	<i>Тема 6. Соціальна політика, соціальний захист людини, як основи розвитку сфери послуг.</i>	4	1	4
	<i>Тема 7. Прогнозування, планування та управління територіального розвитку послуг</i>	2	1	4
	<i>Тема 8. Особливості розвитку соціально-культурного обслуговування</i>	4	2	4
	<i>Тема 9. Особливості розвитку соціально-побутового обслуговування</i>	2	2	4
	<i>Тема 10. Розміщення послуг в містах і сільських системах розселення</i>	2	1	4
	<i>Тема 11. Світовий ринок послуг</i>	4	1	5
	ВСЬОГО	30	14	45

Загальний обсяг 90 год, в тому числі:

Лекцій – 30 год.

Семінарські заняття – 14 год.

Консультації – 1 год.

Самостійна робота - 45 год.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна:

1. Географія світового господарства з основами економіки: навч. посібник / за ред. Олійника Я. Б., Смирнова І. Г. Київ: Знання, 2011. 637 с.
2. Дудник І.М. Територіальна організація послуг: Курс лекцій. Полтава: ПІБ МНТУ, 2002. 100 с.].
3. Любіцева О.О. Ринок послуг: тенденції реструктуризації // Світове господарство в умовах глобалізації: Монографія. К.: ВПЦ «Київський університет», 2004. С.70-77.

4. Немець Л.М., Мезенцев К.В. (ред.). Соціальна географія: навч. посібник. К.: Видавництво «Фенікс», 2019. 304 с.
5. Куценко В. І. Сфера послуг: Навч. посібн. К.: Політвидав України, 1989. 176 с.

Додаткова:

1. Барановський М.О. Про методичні підходи до оцінки рівня розвитку сфери обслуговування населення України. Економічна і соціальна географія. 1995. Вип.47. С. 92-98
1. Білецький М.І. Соціальна географія: навч. посібник / М.І.Білецький, І.В.Ванда, Л.І.Котик. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2014. 468 с.
2. Божук Т. Надання рекреаційних послуг і охорона довкілля (на прикладі регіонального ландшафтного парку "Знесіння", Львів). Науковий вісник Чернівецького університету. 2016. Вип. 775/776. С. 134-137.
3. ДБН - всі будівельні норми України на порталі ДБНУ. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1>
4. Дудник І.М. Територіальна система туристичних послуг як об'єкт суспільної географії. Освітньо-професійна підготовка фахівців з туризму : зб. наук. праць / за ред. Г.В. Балабанова. Київ : НАУ, 2016. С. 40-53.
5. Дудник І.М. Особливості геопросторової організації послуг роздрібної торгівлі в сільській місцевості. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Геологія, географія. 2017. С. 75-79.
6. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: зб. наук. пр. Вип. 2 (20) / О.І. Черевко (відп.ред.). Харків : ХДУХТ, 2019. 352 с.
7. Заблоцька Р.О. Світовий ринок послуг: Підручник. К. Знання України, 2004. 280 с.
8. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Ганич Н.М. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник. К.: Знання, 2008. 661 с.
9. Трусій О.М., Кислицька І.О. Особливості фінансування освіти в Україні. Економічна та соціальна географія. 2014. Вип. 69. С. 164-170.
10. Трусій О.М., Нич Т.В. Освітній чинник стратегії місцевого розвитку (на прикладі мережі опорних закладів освіти). Географія та туризм. 2021. Вип. 58. С. 43-52.
11. Світовий ринок товарів та послуг: Підручник / А.А.Мазаракі, Є.М.Воронова, І.В.Чаус та ін. Ч.2. 2006. 318 с.
12. Шканова О.М. Маркетинг послуг : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2008. 304 с.
13. Юрковский В.М. География сферы обслуживания. К.: УМК ВО. 1989. 82 с.